

OPMERKINGEN UITGEBRACHT
DOOR DE ECONOMISCHE EN SOCIALE RAAD
VOOR HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST
TIJDENS ZIJN ZITTING VAN 28 OKTOBER 2010

inzake

het Brussels actieplan Armoedebestrijding 2010

BRUSSELS ACTIEPLAN ARMOEDEBESTRIJDING 2010

Opmerkingen van de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. 28 oktober 2010

Aanhangigmaking

Op 15 september jongstleden heeft de Raad een aanvraag tot opmerkingen ontvangen betreffende het Brussels actieplan Armoedebestrijding 2010, dat de Brusselse Regering op 16 juli 2010 heeft goedgekeurd.

Deze « opmerkingen » van de Raad betreffende het Actieplan worden tegen 5 november 2010 verwacht.

Deze aanvraag past in het kader van de ordonnantie van 20 juli 2006 van de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende het opstellen van het Armoederapport van het Gewest, die voorziet dat het Verenigd College om de twee jaar het Armoederapport opstelt, dat bestaat uit de jaarlijkse Welzijnsbarometer, het thematisch rapport, het Actieplan Armoedebestrijding en de synthese van het rondetafelgesprek.

De Raad heeft zich meerdere malen over de thema's armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting uitgesproken, hetzij in het kader van de tweejaarlijkse Verslagen van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (24 februari 2005, 18 mei 2006 en 16 oktober 2008), hetzij op 18 maart 2010 in het kader van het Armoederapport in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als bijdrage aan de « *Gekruiste blikken* ».

De gezamenlijke Commissies « Economie-Werkgelegenheid-Fiscaliteit-Financiën » en « Diversiteit, Gelijkheid van kansen en Armoede » van de Raad hebben deze bijdrage van de Raad aan het actieplan op 14 en 25 oktober 2010 voorbereid, die tijdens Plenaire zitting van 28 oktober 2010 werd goedgekeurd.

Opmerkingen

Algemene beschouwingen

De Raad staat positief tegenover het initiatief van de Regering om samen met de drie colleges van de Gemeenschapscommissies een Brussels actieplan armoedebestrijding te hebben opgesteld en om ernaar te streven om een transversaal beleid te ontwikkelen, teneinde de armoede daadwerkelijk te bestrijden.

De Raad benadrukt de relevantie hiervan en van de oprichting van een interkabinettenwerkgroep, die de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en de Colleges van de Gemeenschapscommissies verenigt.

Hij dringt erop aan dat het nu van belang is om een echte *verticale* coördinatie met het lokale, gemeenschappelijke, federale (waaronder het grootstedenbeleid) en Europese (Europa 2020) niveau, alsook een *horizontale* intersectorale coördinatie tot stand te brengen.

Het komt erop aan om een gezamenlijk beleid inzake armoedebestrijding in alle bevoegdheidsdomeinen te voeren en om de negatieve gevolgen van sommige voorzieningen te voorkomen.

Hij benadrukt dat het in de armoedebestrijding van belang is om de oorzaken van de groeiende armoede en verarming aan te pakken en om gelijklopend de symptomen en de gevolgen van de armoede te bestrijden.

Bovendien is **de Raad** van oordeel dat het verarmingsproces het resultaat is van vele factoren in Brussel, die met name met discriminatie in het onderwijs, tewerkstelling, huisvesting, mobiliteit of genderkwesties samenhangen. Het is belangrijk om deze factoren in aanmerking te nemen om de fenomenen van bestaansonzekerheid te begrijpen en om specifieke en multifactoriële benaderingen te hanteren.

Zo is **de Raad** niet van mening, zoals hoofdstuk 2 van de algemene beleidsnota van het actieplan lijkt aan te geven, dat de « voornaamste reden voor grote financiële onzekerheid van de Brusselse bevolking » in de « lage tewerkstellingsgraad »¹ van zijn actieve bevolking ligt, en schrijft hij deze reden ook niet toe aan de pendelaars.

De Raad zou graag hebben dat er doorheen het hele actieplan een onderscheid tussen enerzijds multifactoriële oorzaken en gevolgen en anderzijds de processen van bestaansonzekerheid/verarming zou worden gemaakt.

Net zoals de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie vindt **de Raad** de inventaris van de acties, die het Gewest en de Gemeenschapscommissies voeren, een noodzakelijke eerste stap alvorens een echt geïntegreerd plan met operationele doelstellingen op te stellen.

Bovendien pleit hij voor :

1. de vaststelling van een kleiner aantal operationele doelstellingen (voorwerp van het plan), om zo het plan operationeel te maken ;
2. de hiërarchische indeling en de planning ervan in de tijd ;
3. een betere bepaling van de stuuracties, van de jaarlijks terugkerende acties, van de nieuwe projecten, enz. ;
4. een betere zichtbaarheid van de acties op korte termijn ten opzichte van deze op lange termijn of per fasen.

Bovendien stelt hij vast dat de beleidsnota vier grote categorieën van doelstellingen in de vorm van hoofdstukken omvat :

- kennis verzamelen en analyseren (strategische doelstellingen 1 tot 5) ;
- beleidsbepaling (strategische doelstellingen 6 tot 8) ;
- organisatie van het armoedebeleid (strategische doelstellingen 9 tot 33) ;
- evaluatie van het armoedebeleid (strategische doelstelling 34).

De Raad benadrukt op positieve wijze dat de uitdaging van de strijd tegen de dualisering van de stad en tegen de armoede in aanmerking wordt genomen in het kader van het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) en dat de Brusselse interministeriële Conferentie Sociale zaken-Gezondheid hierin ontvangende partij is. Het lijkt hem belangrijk dat, om redenen van integratie van de beleidslijnen, de voor het actieplan armoedebestrijding vastgestelde strategische doelstellingen in het toekomstig GPDO worden opgenomen.

In de opmaakprocedure van het GPDO zou men echter de deelname van de betrokken personen niet mogen vergeten. Om effectief te zijn, zal deze raadpleging betrekking moeten hebben op zowel de bepaling van de doelstellingen, als op de tenuitvoerlegging ervan, en de multifactoriële aspecten van de bovenvermelde bestaansonzekerheidsprocessen alsook de diversiteit van alle betrokken doelgroepen in aanmerking moeten nemen.

¹ In Deel I van het Actieplan « Algemene beleidsnota betreffende de armoedebestrijding », blz. 22.

Deze opmerkingen van **de Raad** komen op het ogenblik waarop het Brussels Armoederapport 2010 wordt voorgesteld. De meeste armoede-indicatoren voor het Brussels Gewest blijven in het rood en verschillende indicatoren wijzen erop dat de toestand erop achteruitgaat. De impact van de crisis laat zich duidelijk gevoelen in de statistieken van de werkloosheid en van de OCMW's, maar ook in het aantal achterstallige betalingen van de hypothecaire en verbruikerskredieten. Meer dan één Brusselaar op vier moet zich behelpen met een inkomen lager dan de armoederisicogrens (899 € per maand voor een alleenstaande). Brussel is het Gewest met het hoogste bevolkingspercentage onder de armoederisicogrens.

In zijn bijdrage aan de bij het rapport 2010 gevoegde « Gekruiste blikken » drong **de Raad** aan op :

- het recht op arbeid en op de vrije keuze van een beroepsactiviteit in het kader van een algemeen tewerkstellingsbeleid, dat er onder meer naar streeft om een zo stabiel en hoog mogelijke tewerkstellingsgraad te verzekeren, het recht op behoorlijke arbeidsomstandigheden en tegen een billijke vergoeding ;
- het recht op sociale zekerheid, gezondheidszorg en sociale, medische en rechtsbijstand ;
- het recht op een fatsoenlijke woning, met inbegrip van het recht op energie.

Hij blijft de nadruk leggen op de onderlinge vermenging van deze verschillende rechten, omdat wanneer een persoon de uitoefening van één ervan verliest, het gevaar bestaat dat dit negatieve gevolgen op één of meerdere ervan met zich meebrengt.

Het samentreffen van sociale en economische bestaansonzekerheid, de marketingstrategieën en de toegang tot kredietverlening helpen armoede in de hand. Dit wordt nog benadrukt door de aanzienlijk hogere levensduurte in de stad.

In de « arme halve maan » bedraagt de werkloosheidsgraad van de jongeren meer dan 40 %. Niettemin wijst **de Raad** op het fenomeen van de *working poors*, ongeacht deze bezoldigd of zelfstandig zijn.

Hij wijst onder meer op twee fundamentele factoren, enerzijds het inkomen en anderzijds het onzeker statuut.

Een bijkomende moeilijkheid ligt ook in het feit dat het leven in Brussel duurder is dan in de rest van het land.

De Raad wil ook wijzen op het fenomeen van de « werkloosheidsvallen » in de context van de armoedebestrijding. Een aantal sociale voordelen, die met een statuut dan wel met een inkomen samenhangen, gaan immers paradoxaal genoeg verloren wanneer men aan het werk gaat. In het bijzonder de acties die voortvloeien uit de strategische doelstellingen 17 en 19 zouden vanuit dit oogpunt moeten worden onderzocht.

Het Rapport stelt vast dat in het Brussels Gewest de helft van de jongens in het eerste jaar van het secundair onderwijs minstens één jaar schoolachterstand heeft. In dit opzicht maakt **de Raad** zich de volgende bekommernis van het Rapport eigen : « *meer aandacht schenken aan kinderen en jongeren is een belangrijke sleutel voor een preventief beleid inzake armoedebestrijding* ».

In dit opzicht betreurt **de Raad** het dat het Actieplan armoedebestrijding 2010 noch het onderwijs, noch de kinderopvang in zijn actiegebied opneemt. Niettemin verheugt hij zich over de vaststelling dat de Brusselse Regering zich formeel ertoe verbindt om ook de Gemeenschappen en de lokale besturen bij het volgende Actieplan te betrekken. **De Raad** verzoekt de Regering echter om hen hierbij zo spoedig mogelijk te betrekken.

De Raad herhaalt dat hij in maart 2010 een bijdrage heeft geleverd aan het Brussels Armoederapport 2010 « Gekruiste blikken », die de aandacht vestigt op het belang van het basisonderwijs. Hij voegt deze tekst bij dit advies.

Bijzondere beschouwingen

Hoofdstuk 1 : kennis verzamelen en analyseren

De Raad eert nogmaals het uitstekende werk, dat het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn in het kader van het « Armoederapport in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest » heeft verricht op het vlak van het verzamelen van gegevens betreffende armoede en andere domeinen die tot het sociaal domein behoren. Hij zou graag hebben dat het Observatorium regelmatig zou kunnen overgaan tot analyses betreffende armoede of één van deze dimensies en eveneens belangstelling zou vertonen voor het verarmingsproces dat zich momenteel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voordoet.

De Raad vindt het van fundamenteel belang dat er in deze studies dieper wordt ingegaan op discriminaties die met gender, leeftijd, herkomst of handicaps samenhangen.

Het armoederapport brengt op geen enkele manier de zelfstandigen in beeld, noch tijdens, noch na hun beroepsactiviteit. Nochtans kunnen een aantal gegevens systematisch worden opgenomen. Bijvoorbeeld bij de vervangingsinkomens wordt meestal wel de werkloosheid, leefloon en invaliditeitsuitkering vermeld, maar niet de faillissementsverzekering. Ook bij de registratie van schulden worden enkel consumentenkredieten opgenomen, terwijl een faillissement of gedwongen stopzetting met professionele schulden buiten beeld blijft. Bij de pensioenen worden de lage gemiddelde bedragen van zelfstandigen en de oververtegenwoordiging van de zelfstandigen bij de begunstigden van een inkomensgarantie voor ouderen onvermeld gelaten.

Hoofdstuk 2 : beleidsbepaling

De Raad verheugt zich erover dat de door het Actieplan gevolgde strategie inzet op een participatief beleid (doelstelling 4 en 6) om zo rekening te houden met de kennis en de gezichtspunten van alle betrokkenen, met inbegrip van de OCMW's, de gespecialiseerde gemeentediensten en de verenigingen waar de armen het woord nemen.

De Raad heeft vragen bij het verloop van dit deelnameproces in de loop van de tijd en bij de indeling in fases ervan.

Hij is voorstander van de deelname van het publiek, in termen van overleg over zowel de bepaling van het beleid als over de opvolging ervan.

Hoofdstuk 3 : organisatie van het armoedebeleid

De Raad is de mening toegedaan dat de strijd tegen armoede, bestaansonzekerheid, sociale uitsluiting en de ongelijke toegang tot de rechten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorrang moet krijgen bij de uitstippeling van het openbaar collectief beleid. Het recht op arbeid, menselijke waardigheid, een degelijke woning, cultuur en onderwijs zijn stuk voor stuk rechten die in de Grondwet zijn ingeschreven. Deze rechten moeten in het kader van transversale beleidslijnen, en niet uitsluitend op het sociaal vlak worden geconcretiseerd.

De hefbomen voor een inkomensbeleid vallen onder het federaal niveau (het federaal plan voor armoedebestrijding gaat enkele verbintenissen ter zake aan). Het Actieplan voorziet dat de Brusselse Regering en de Colleges er bij de federale overheden zullen op aandringen dat er op het vlak van het inkomensbeleid maatregelen worden genomen. In dit opzicht verbaast **de Raad** zich over de formulering van actie 11.1 en benadrukt hij dat actie 11.2. erin zou moeten bestaan « *om de federale overheid aan te moedigen om tot een rechtvaardige en solidaire fiscaliteit te komen* ».

De Raad heeft vragen bij het feit dat sommige van de in het plan voorgestelde maatregelen van toepassing zijn op allerlei doelgroepen, zoals bepaalde maatregelen die tot de beleidslijnen inzake mobiliteit behoren die het Plan in het kader van de versterking van de financiële middelen van de Brusselaars heeft gekozen (strategische doelstelling 12). **De Raad** erkent de gegrondheid van deze acties, maar had graag gehad dat het plan het deel van de begroting met betrekking tot de armoedebestrijding concreet vaststelt. Tevens benadrukt hij dat deze maatregelen niet alleen op basis van het criterium van hun bijdrage aan de armoedebestrijding mogen worden geëvalueerd (bijvoorbeeld de wijkcontracten, de projecten in de onderwijssector, e.a.).

In verband met het recht op arbeid wil **de Raad** pleiten voor kwaliteitsvolle arbeidsplaatsen met behoorlijke arbeidsomstandigheden. In dit opzicht voegt hij aan het debat over het actieplan de aanbevelingen² van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting toe.

De Raad beveelt aan om de preventiemaatregelen inzake armoede te intensifiëren (bijv. de strijd tegen het hebben van teveel schulden).

Hoofdstuk 4 : evaluatie van het armoedebeleid

De Raad verheugt zich erover dat er een tweejaarlijks opvolgingsrapport wordt voorzien, alsook de toepassing van een test op de impact van elke belangrijke beslissing op de armoede.

De Raad herhaalt dat in het kader van de Conferentie van Peking bij de uitstippeling en de tenuitvoerlegging van de beleidslijnen een « gendermainstreaming »-test wordt aanbevolen. Hij raadt aan om hetzelfde te doen bij de evaluatie van het armoedebeleid.

De Raad heeft vragen bij de evaluatiecriteria en bij de dimensies ervan, die de Regeringen zullen kiezen. Gelet op de vele factoren en processen op het vlak van bestaansonzekerheid, zoals deze die met discriminatie bij tewerkstelling, huisvesting, mobiliteit of de genderkwesties samenhangen, zou men deze op zijn minst voor de evaluatie in aanmerking moeten nemen.

*
* *

² http://www.juritepaupvete.be/publications/rapport5/rap5_Emploi_FR.pdf (geraadpleegd op 21.10.10).